

J. Muller
B. 79, Derde staat, gravure

J. Muller
B. 79, Eerste staat met getekende achtergrond

die de Hydra verslaat naar de Vries (No. 5105), die verder alleen bekend is te München, Weenen en te Dresden. ⁴⁾ Bartsch, *Le Peintre Graveur* III, p. 291 noemt ze gegraveerd 'avec tout l'art imaginable'. Hij volgt in zijn bewondering Levêque's, *Encyclopédie méthodique*. ⁵⁾ Van Mander, zelf een groot bewonderaar van Spranger, maakte de Haarlemse kunstenaars met zijn kunst vertrouwd. ⁶⁾ Dit blijkt behalve uit de vele prenten die Muller naar Spranger graveerde uit de opdracht van Muller onder zijn portret van Spranger van 1597: 'In perpetuum amici memoriam etc.' ⁷⁾ Het Italiaanse verblijf van Muller berust op de vermelding van Italiaanse boeken in zijn nalatenschap en op twee door hem getekende gezichten van Napels eveneens in de inventaris van zijn nalatenschap vermeld. (*Oud Holland* III, p. 773). Hij zou ca. 1595 deel hebben uitgemaakt van de Schildersbent te Rome onder de naam Groenvinck (Obreen III, 306). Daar zijn eerste prent naar Adr. de Vries 1593 gedateerd is, zou hij dus eerst in Praag geweest moeten zijn. De vroege staat van deze prent, Mercurius ontmoet Psyche (B. 84) is op Duits papier met de adelaar.

Het officiële portret van De Ruyter door Bol

R. VAN LUTTERVELT

In de schilderijen-catalogus van vóór de oorlog leest men dat het grote portret van De Ruyter door Bol (No. 549) afkomstig is van de Admiraliteit van Zeeland te Middelburg. Aan deze mededeling kan het een en ander worden toegevoegd. Na de successen van 1666 besloten de admiraliteiten de beeltenis van de zegevierende luitenant-admiraal in de vergaderzalen hunner colleges te plaatsen. De opdracht hietoe werd aan Ferdinand Bol verleend. Deze vervaardigde daarop voor de admiraliteiten verschillende nagenoeg identieke exemplaren. ¹ De meeste daarvan zijn, evenals het doek in het Rijksmuseum, 1667 gedateerd (het portret in het museum te Kopenhagen 1668). ² Het contereitsel dat voor de vergaderzaal van de gecommitteerde raden ter admiraliteit van Zeeland in de Abdij te Middelburg geschilderd is, wordt vermeld in de doorgaans goed geïnformeerde 'Tegenwoordige Staat', deel XIX, Zeeland (Amsterdam 1751, p. 170), met de toevoeging: 'welke schilderij, door hem (= De Ruyter) zelf aan den Raad vereerd, 's doorlugtigen Mans Wezen zeer nauwkeurig vertoont'.

Het feit dat het doek in het Rijksmuseum dus een geschenk van de admiraal persoonlijk is geweest, maakt het des te waardevoller voor ons.

F. Bol

Michiel Adriaensz de Ruyter
R. M. Cat. 549

Aan het begin van de Franse revolutie, in 1795, werd het naar Vlissingen overgebracht³ naar het in dat jaar daar gevestigde Departement der Konvooijen en Licenten, en in 1808, kort nadat Vlissingen bij het Franse keizerrijk was ingelijfd, van daar naar de Nationale Kunst-Gallerij te 's-Gravenhage, de voorganger van het Rijksmuseum.⁴ Het was een geschenk van de Departementale Raad van Zeeland, die over de bezittingen van de inmiddels opgeheven admiraliteit beschikte.

Toen hij in Zeeland woonde is De Ruyter uitgeschilderd door de enige tijd te Middelburg werkende portrettist Hendrick Berckman (cat. 492). Diens werk was betrekkelijk eenvoudig van karakter. Maar te Amsterdam, als luitenant-admiraal van Holland en West-Friesland, is Michiel blijkbaar met de daar heersende mode meegegaan. Het lijkt tenminste karakteristiek dat niet alleen zijn bewonderaars doch ook de grote man zelf, bij de toenmaals in trek zijnde contereiter van de upper-ten Bol zijn wel wat opgesmukt, doch zeker stijlvol en met allerlei toepasselijke attributen op vóór- en achtergrond verrijkte statieportret bestelden.

1) E. W. Moes, *Iconographia Batava*, Amsterdam 1905, No. 6661. 2) J. F. L. de Balbian Verster, Een portret van De Ruyter, door Dujardin, in *Dertiende Jaarverslag Vereeniging Nederlandsch Historisch Scheepvaart Museum te Amsterdam*, Amsterdam 1929, p. 50. 3) E. de Kanter en J. ab Utrecht Dresselhuis, *De Provincie Zeeland, Middelburg 1824*, p. 85. 4) E. W. Moes en E. van Biema, *De Nationale Konst-Gallery en het Koninklijk Museum*, Amsterdam 1909, p. 208.

De zogenaamde commandostaf van admiraal Schrijver.

Een historische vergissing

R. VAN LUTTERVELT

De traditie die voorwerpen van historische betekenis begeleidt, blijkt bij nader onderzoek gewoonlijk juist te zijn. Is dit eens niet het geval, dan heeft het zin de oorsprong van de fout na te speuren. Het volgende geval toont aan, hoe een historische mystificatie ontstaan kan.

Bij de belangrijke herinneringsstukken van admiraal Cornelis Schrijver¹, die zich in het Rijksmuseum bevinden, is een ebbenhouten, met zilver beslagen staf gevoegd. Het voorwerp is 81 cm lang en voorzien van vier zilveren plaatjes, waarop de wapens van Prins Maurits en van Alkmaar, een schild met een Sint Joriskruis en één waarop een huismerk met daarbij de initialen A D D I. Het eerste schildje is bezwaarlijk met de vlootvoogd, die in het midden van de 18de eeuw leefde, in verband te brengen, terwijl ook de stijl van het voorwerp niet bepaald representatief voor deze periode genoemd kan worden. Eer doet het aan de tijd van Prins Maurits denken. De oplossing van het raadsel, waarvoor wij hier gesteld worden, vindt men in genoemde initialen. Zij zijn die van Adriaen Dirckszoon de Iong. Deze leefde te Alkmaar in het begin van de 17de eeuw. Zijn portret komt voor op een 1629 gedateerd schuttersstuk van Zacharias Paulusz. in het Stedelijk Museum² aldaar.

Het gemeente-archief ter plaatse was zo vriendelijk mede te delen dat Adriaen Dirckszoon de Iong, kapitein der Oude Schutterij te Alkmaar, in 1619 voorkomt als lakenkoopman en lid van de vroedschap, in 1623 en 1624 als schepen en in 1629-1636 als burgemeester buiten de vroedschap.³ Hij werd begraven op 18 Augustus 1636.

Van hem moet de staf afkomstig zijn. Op de Alkmaarse schuttersstukken ziet men herhaaldelijk dergelijke staven afgebeeld. Het Stedelijk Museum aldaar bezit nog een dergelijke staf, afkomstig van de Oude, en twee andere van provoosten der Jonge Schutterij⁴, respectievelijk daterende uit 1629, 1629, en 1618. De twee laatste zijn rijker versierd dan die in het Rijksmuseum, aangezien ze behalve van zilveren beslag ook nog van parelmoeren inlegwerk voorzien zijn. Een vierde exemplaar is rood geschilderd en met verguldsel en kleuren opgefleurd. De twee met parelmoer werden vervaardigd door Adriaen Hendricz te Amsterdam, voor de som van 80 gulden. Alle dragen het wapen van Prins Maurits. De betekenis van het Sint Joriskruis op het derde schild wordt nu duidelijk: deze heilige was immers de patroon van de Oude Schutterij. Het wapen van Alkmaar spreekt in dit verband voor zichzelf; ook dat van Prins Maurits is op deze plaats allerminst vreemd. Hoe dikwijls komt dat niet in deze jaren juist in het noorden van Holland op gevels enz. voor! Na de dood van Adriaen Dircksz. de Iong is de staf blijkbaar in zijn familie gebleven. In die van admiraal